

'Focus ligt op droogtetolerantie'

Oisterwijk plant toekomstbestendige soort aan na decimering laan door essentaksterfte

In 2018 verving de gemeente Oisterwijk 84 zieke essen door *Quercus cerris* 'Marvellous'. De gemeente zochten de bomen zelf uit bij boomkwekerij Udenhout. 'Inboet door ziekte is soms een bittere pil. Maar het is ook een kans om toekomstbestendige soorten aan te planten, die tolerant zijn voor ziekten en plagen en tegen lange periodes van droogte kunnen', aldus groenbeheerder Rudy Pekelaer.

Auteur: Karlijn Raats

De grondslag in de gemeente Oisterwijk mag dan voornamelijk zand zijn, waardoor *Fraxinus* er niet veel voorkomt en de essentaksterfte er dus ook niet hard heeft toegeslagen, maar er was wel een uitzondering. Aan de rondweg rond Moergestel, de Akkerweg, stond een prachtige essenlaan. Deze werd zwaar getroffen door essentaksterfte.

Weinig inboet

In januari 2018 werden 162 essen uit de laan gerooid. Groenbeheerder Rudy Pekelaer: 'Er zijn toen 84 nieuwe bomen aangeplant in plaats van de 162 essen. De reden van dat verschil is dat we van een dubbele naar een enkele rij zijn gegaan in verband met de beschikbare ruimte.'

In de opengevallen plekken werden niet de relatief veilige *americana*- of *pennsylvanica*-cv's teruggeplant, evenmin als *Fraxinus mandshurica*, die tot op heden wordt geroemd als resistent, maar die schaars voorradig is. Ook werd niet gekozen voor het rücksichtslos stuivertjewisseren met een andere inheemse soort.

Pekelaer vertelt: 'Boomkwekerij Udenhout attendeerde me op de geschikte moseik, *Quercus cerris* 'Marvellous'. We zijn op de kwekerij gaan kijken en hebben ze uitgemerkt. We waren onder de indruk van de pracht van deze moseik-cv. Na de rooiwerkzaamheden werden de moseiken nog diezelfde winter in de grond gezet.'

In totaal zijn er 84 exemplaren van de moseik-cv aangeplant aan de Akkerweg. 'Tot nu toe zijn er nog maar twee bomen vervangen', aldus Pekelaer. 'Het is nu ruim vijf jaar na aanplant. Het gemiddelde inboetpercentage is 5 tot 10 procent; dit project zit daar dus ruim onder.'

Zwak door droogte

Thomas de Rooter van Boomkwekerij Udenhout vertelt over de situatie waarin de essentaksterfte kon toeslaan: 'De essen stonden op een droge plek. Nu kunnen essen goed tegen extreme omstandigheden, zoals een hoge grondwaterstand in poldergebieden, maar minder goed

tegen langdurige droogte. Doordat de essen waren verzwakt, kon de schimmelziekte essen-taksterfte toeslaan.'

Niet per se inheems

De Ruiter benadrukt dat inheems niet altijd de voorkeur heeft. 'Vroeger vroegen we ons als eerste af: welke boom komt hier van nature voor? Die vraag is niet meer altijd even vanzelfsprekend. Sterker nog, ik denk dat wij een denkomslag moeten maken om tot een duurzaam bomenbestand te komen.'

Hij telt het uit op zijn vingers als hij het over de voorlaatste week van juni heeft: 'We hebben nu 38 droge dagen gehad. Met het veranderende klimaat kunnen wij ons beter richten op bomen die goed tegen hitte en droogte kunnen. Dat moeten we per locatie bekijken; het geldt in het buitengebied, maar vooral in de extreme omstandigheden in het stedelijke gebied. Daar is ook nog eens de hittereflectie van gebouwen en asfalt. Bij een regenbui vallen er bovendien slechts kleine hoeveelheden hemelwater in de boomspiegel; de rest stroomt naar het riool. Tegen deze extreme omstandigheden zijn maar weinig inheemse soorten bestand, even daargelaten dat we stadsbomen nog kunnen helpen met een zo goed mogelijke groeiplaats. Ook moeten we meer inzetten op soorten die tolerant zijn voor ziekten en plagen die worden getriggerd door hogere temperaturen. Op sommige plekken kunnen essen dus prima blijven staan, op andere niet. Dat geldt ook voor eiken en paardenkastanjes.'

'In sommige situaties zijn uitheemse soorten dus een betere toekomstbestendige oplossing dan inheemse. Een goed voorbeeld van een minder toekomstbestendige inheemse soort

in Nederland is uiteraard *Fagus sylvatica*. Maar we moeten ons bij het woord 'toekomst' ook niet teveel vastpinnen op de eeuwigheid. Aan het einde van de ijstijd kwam *Fagus sylvatica* ook niet meer voor in Nederland; de grens lag rond Oostenrijk. Pas toen het in Nederland geleidelijk aan warmer werd, is hij teruggekeerd naar het noorden, in een tempo van enkele honderden meters per jaar. Het is dus helemaal niet onnatuurlijk dat *Fagus sylvatica* nu richting Scandinavië trekt.'

Toverwoord: diversiteit

Ook hamert De Ruiter nog maar eens op afwisseling, tussen en binnen soorten en selecties. 'Bij extreme omstandigheden moet je het risico spreiden. Je wilt niet in één klap een hele laan verliezen. Er zal dus altijd wel een paardenkastanje geplant worden in een park of op een plein, maar we hebben van het verleden geleerd dat het onverstandig is om er een monocultuur van te maken. Ook weten we dat een goede groeiplaats een inheemse boom kan maken en breken. In elk dorp is wel een beukenlaan te vinden, maar dan staan ze in een – vaak te kleine – boomspiegel en menigmaal in verdichte grond. Beuken, traditioneel woudvormers en bosbomen, kunnen heel oud worden. Maar nu het klimaat zo verandert, hebben ze pas een serieuze kans van slagen als ze dezelfde ruimte krijgen als van nature in het bos en als zonnebrandgevoelige delen worden ingepakt.'

Toch is er in Oosterwijk een hele laan met *Quercus cerris* 'Marvellous' aangeplant. De Ruiter knikt en zegt: 'Maar het risico is beperkt, want deze selectie van de moseik kan uitstekend tegen een droog en warm klimaat. Het is een sterke, gezonde boom die zijn

blad lang vasthoudt en hij vormt een goede doorgaande harttak. Daar komt nog bij dat wij licentiehouder zijn van deze mooie boom.'

Thomas de Ruiter

Rudy Pekelaer

BE SOCIAL
Scan, lees & deel!

De nieuwe aanplant is goed aangeslagen.